

EKSAMEN I RETKLA1101 Klassisk retorikk HØST 2016

Oppgaven består av 3 sider.

Fredag 16. desember (4 timer) Ingen hjelpemidler

Del A og B skal begge besvares, og teller likt i karakteruttellingen.

Del A

Besvar *seks (6)* av de åtte spørsmålene under. Hvert svar bør være på mellom en halv og én side.

1. Tidfest og beskriv antikken stikkordsmessig. Nevn viktige steder og hendelser.
2. Fortell flere Demosthenes-anekdoter.
3. Nevn og tidfest sentrale sofister. Beskriv deres bidrag til retorikkfaget.
4. Hva er en logograf, og hvorfor var det i Athen et marked for slike? Nevn navn og taler.
5. Beskriv arbeidsfasene med hovedpunkter.
6. Presenter og gjengi hovedpunkter i Gorgias, *Lovprisning av Helena*.
7. Presenter og gjengi hovedpunkter i Cicero, *For Ligarius*.
8. Presenter og gjengi hovedpunkter i Cicero, *Første tale mot Catilina*.

KANDIDATEN BES SKRIVE TYDELIG MED PENN

Del B

Analysér utdraget fra Demosthenes' / Euthykles' tale «Mot Aristokrates». Talen finner du i norsk oversettelse under, sammen med en kort forklaring av bakgrunnen (som du også kan bruke i analysen). Analysen bør bygge på disse begrepene: presentasjon, situasjon, retorisk situasjon (kairos), formål, ethos, logos, pathos, disposisjon, topos, aptum. Også begreper fra arbeidsfaser og forøvelser bør trekkes inn. Siden talen leses i utdrag, kan analysen av disposisjon ikke være fullstendig. Analysen bør være på mellom tre og seks sider til sammen.

Forklaring av talens bakgrunn

Talen, som er fra 352 fvt, ble skrevet av Demosthenes, men framført av en annen, Euthykles. I Athen var både politikken og rettssystemet basert på den enkelte borgers innsats. I talen, som er en rettstale, anklager Euthykles en annen athener, Aristokrates, for å ha fremmet et forslag til vedtak i folkeforsamlingen som er i strid med byens lover. (Ifølge Athens forfatning var det i slike tilfeller forslagsstilleren, ikke forsamlingen, som var ansvarlig og kunne stilles for retten.) Forslaget ga Kharidemos, en leder for leiesoldater som var i Athens tjeneste, spesiell beskyttelse: Hvis han ble drept, skulle den antatte morderen straks arresteres, og enhver by som ga ham beskyttelse utestenges fra samarbeid med Athen. Taleren hevder at forslaget ikke bare er lovstridig (går imot Athens lover), men også unyttig (går imot Athens interesser) og ufortjent (da Kharidemos har vært illojal mot byen). Utfallet i saken er ukjent.

Talen er lang, med 220 kapitler. Under er fire gjengitt i sin helhet, tre andre i utdrag. Kapitlene er fra forskjellige deler i talen. Tegnet [...] viser til utelatte deler.

Ordforklaringer: Hellesponten: det antikke navnet på stredet som skiller Svartehavet fra Middelhavet, i dag i Tyrkia. Khersonesos: området som i dag utgjøres av Hellas' nordøstlige del og Tyrkias europeiske. Ifikrates og Timotheos: athenske generaler som var utstasjonert i Khersonesos-området. Amfipolis: en selvstendig by i dette området som Athen ønsket å kontrollere. Harpalos og Kotys: lokale ledere i dette området som var athenernes motstandere.

Utdrag fra Demosthenes / Euthykles: Mot Aristokrates

[1] Ingen av dere, athenere, skal tro at det er på grunn av noen form for privat fiendskap at jeg står fram som anklager mot denne mannen, Aristokrates, eller at fordi jeg har sett et lite og ubetydelig lovbrudd fra hans side ønsker jeg å bruke det for å skape strid. Nei, så sant jeg bedømmer og oppfatter dette riktig, dreier hele mitt engasjement seg om én ting, at dere, i stedet for igjen å føres bak lyset og miste det, skal styrke deres grep om Khersonesos. [...] [4] Og, athenere, vær oppmerksomme og lytt med god vilje til det jeg sier. For jeg er ikke en av

talerne som pleier å plage dere, og heller ikke en av politikerne som dere har valgt, men likevel påtar jeg meg å vise alvorret i denne saken. Og hvis dere samarbeider etter beste evne, kommer dere ikke bare til å avverge en fare, men også sørge for at de av oss borgere som tenker at de kan være til nytte for byen ikke lenger nøler. Det gjør de ikke, hvis de ser at deres jury er villig til å lytte. [5] Nå er det i stedet slik at mange er usikre, enda de har mer fornuft enn ekspertene, fordi de synes de har liten erfaring med å tale. Og å ta for seg og stille spørsmål ved en politisk sak, det kan de ikke engang forestille seg. Dere skal vite at jeg selv ville tenkt meg godt om, det sverger jeg ved alle guder, før jeg kom med en slik anklage, hvis jeg ikke hadde ment at det er helt galt ikke å ta ordet, men holde meg taus, når jeg ser visse personer forberede noe som er helt galt for byen. [...]

[17] Det er ingen av de som er fiender av både Kharidemos og oss som noen sinne vil våge seg inn på våre alliertes territorium, uansett om de har drept ham eller ikke, så det er ikke mot dem dette forslaget er rettet. Men de som er venner av oss, men fiender av ham, fordi han har gjort noe mot dem, det er de som har grunn til å frykte dette forslaget, og som nå vil måtte passe seg for hva de gjør, for ikke plutselig å bli fiender av oss. [...]

[148] Hva han gjorde i begynnelsen, da han var vanlig soldat og slåss med slynge og til fots, og deltok i ekspedisjoner mot vår by, det regner jeg ikke med, og at han engang var sjørøver med eget piratskip og plyndret våre allierte, det ser jeg også bort fra. Og hvorfor? Fordi, athenere, tvingende omstendigheter tar bort alle overveielser om hva en bør gjøre eller ikke, slik at den som vil gjøre en upartisk undersøkelse ikke kan feste seg for mye ved slike ting. Men den skaden han voldt dere så snart han begynte som leder for leiesoldater og hadde noen menn i sitt befall, den skal dere høre meg fortelle om. [149] Aller først ble han hyret av Ifikrates, og fikk lønn for mer enn tre år. Men da dere hadde avsatt Ifikrates, og sendt Timotheos som general til Amfipolis og Khersonesos, var det første han gjorde å sende gislene fra Amfipolis, som Ifikrates hadde tatt fra Harpalos og overlatt til ham å passe på, tilbake til amfipolitanerne, enda dere hadde bestemt at de skulle føres til dere. Og det gjorde at dere ikke fikk inntatt Amfipolis. Etterpå, da Timotheos ville hyre ham og hæren igjen, avslo han tilbudet for i stedet å ta med seg krigsskipene våre til Kotys, enda han godt visste at blant alle mennesker var han mest fiendtlig mot dere. [...]

[218] Loven tillater ikke at noen lov foreslås som ikke er for alle, han legger fram et eget forslag for én mann. Loven tillater ikke at noe vedtak står over loven, men enda vi har flere lover om drap, vil han gi et vedtak som bare gjelder én mann makt til å sette alle lover ut av spill. [...]